

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

2016

BcA. Iva Boháčová

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

Diplomová práce

ILUSTROVANÁ KNIHA

SNE SNE

BcA. Iva Boháčová

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu

Studijní program Design

Studijní obor Ilustrace a grafický design

Specializace Ilustrace

Diplomová práce

ILUSTROVANÁ KNIHA

SNE SNE

BcA. Iva Boháčová

Vedoucí práce: doc. ak. mal. Josef Mištera
Katedra designu
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Děkuji vedoucímu diplomové práce panu doc. ak. mal. Josefu Mišterovi za metodické vedení a připomínky v průběhu tvorby této práce.

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

podpis autora

OBSAH

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	7
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	9
2.1	Sny jako inspirace pro tvorbu	9
2.2	Sny v historii.....	10
2.3	Lucidní snění	11
2.4	Autorská kniha	12
3	CÍL PRÁCE.....	13
4	PROCES PŘÍPRAVY	14
5	PROCES TVORBY	16
5.1	Maketa.....	16
5.2	Zkouška výtvarné techniky	16
5.3	Úprava v počítači	17
5.4	Experimentální grafiky.....	17
5.5	Písmo	18
5.6	Symboly	18
6	TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	20
7	POPIS DÍLA	21
7.1	Barevnost.....	21
7.2	Struktura obsahu	21
7.3	Obsah knihy	22
7.4	Výtvarný charakter ilustrací a kompozice.....	24
7.5	Písmo	25
7.6	Instalace.....	25
8	PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	27
9	SILNÉ STRÁNKY	28
10	SLABÉ STRÁNKY	29
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	30
12	RESUMÉ.....	32
13	SEZNAM PŘÍLOH.....	33

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila sny a snění v podobě ilustrované autorské knihy. Pro tento projekt jsem se rozhodla z důvodu možnosti zúročit veškeré zkušenosti, které jsem během studia ilustrace načerpala. V mé dosavadní tvorbě jsem se pohybovala mezi ilustrací komiksovou, počítačovou grafikou a experimentem, neposledně také ilustrací volnou v různých technikách, která směřuje k abstrakci. Tuto polohu jsem se částečně rozhodla využít i v mé diplomové práci. Stále jde o vyprávění, ovšem některé výjevy nejsou již úplně konkrétní a tím vzniká místo pro čtenářovu fantazii, která si obrázek dotvoří. Tím také poukazuji na to, že při tvorbě ráda dávám důraz na intuici.

Zajímá mě také propojení grafického designu s ilustrací. Mým projektem, který se tomuto blíží, je například drobný zin s názvem DIALOGUE_IN z roku 2015 (viz příloha č. 1), který reflektuje mnohdy nesmyslné komentáře na sociální síti Facebook. V sešitu jsem propojila fragmenty fotek s komentáři z Facebooku, které jsou vytrženy z kontextu. Tímto spojením vzniká zcela nový dialog. Ráda se také věnuji plakátu, kde s oblibou využívám ilustrativních či kresebných momentů (viz příloha č. 2).

V ilustraci mám ráda především různorodost, napětí mezi linkou a plochou, kombinaci technik. Právě z tohoto důvodu se neomezují pouze na jednu techniku, ale zkouším nové kombinace, které co nejlépe vystihnou dané téma. Vždy se snažím dojít ke stylu, který se k danému tématu hodí co nejpřiléhavěji.

Doposud jsem se pohybovala v drobnějším formátu prací v podobě samostatných ilustrací, plakátu, obalu na CD, apod. Své ilustrace a koláže prezentuji také ve formě zinů, tedy malonákladových časopisů. Vytvořit komplexní autorskou knihu pro mě byla tudíž výzva. S tvorbou knihy jsem doposud měla zkušenost minimální. Celkově jsem v rámci mé bakalářské práce řešila knihu „Tři povídky“, která obsahuje vybrané povídky Raye Bradburyho. Část knihy byla zpracována formou komiksu, část byla pojata jako klasicky ilustrovaný text.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Téma snů jsem si vybrala z důvodu mého zájmu o tuto oblast. Když jsem si téma zvolila, zdaleka jsem neměla konkrétní představu, jak bude výsledná kniha vypadat a co přesně bude jejím obsahem. Na tomto zvoleném zadání mě lákalo i to, že si budu muset řadu faktů dohledat a nastudovat.

2.1 Sny jako inspirace pro tvorbu

Sny jsou bohatým inspiračním pramenem pro umělce výtvarného zaměření, ale i hudebníky a spisovatele. Mým oblíbeným autorem mezi literáty je například Stephen King¹, známý autor hororů. Od mládí jsem také milovala spisovatele Neila Gaimana². Ten proslul především jako autor komiksu o Sandmanovi³, pánovi snů. Skvělá jsou ale i jeho další literární díla, jako třeba bizarní pohádka „Koralina“⁴, která se pohybuje na rozhraní klasického příběhu pro děti a surrealistického hororu, kde se zlý sen stává skutečností. Jeho geniálním dílem je kniha „Nikdykde“⁵, ve které ukazuje život v alternativním podzemním Londýně, jehož obyvatelé jsou prazvláštní bytosti. Život se zde odehrává podle vlastních pravidel a nepochybně působí jako velice barvitý sen. Dalším mým oblíbeným spisovatelem, který se mimo jiné zaměřoval na sny, je Jack Kerouac⁶, americký spisovatel beatnické generace. Dokazuje to především svým

¹ STEPHENKING [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z <http://stephenking.com/the_author.html>

² NEIL GAIMAN [online]. [cit. 2016-03-5]. Dostupné z <http://www.neilgaiman.com/About_Neil/Biography>

³ Databazeknih [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z <<http://www.databazeknih.cz/serie/sandman-393>>

⁴ GAIMAN, Neil. *Koralina*. 1. vyd. Frenštát pod Radhoštěm: Polaris, 2003. 154 s. ISBN 80-7332-019-3.

⁵ GAIMAN, Neil. *Nikdykde*. 2. vyd. Frenštát pod Radhoštěm: Polaris, 2006. 303 s. ISBN 80-7332-086-X.

⁶ Biography [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z <<http://www.biography.com/people/jack-kerouac-9363719>>

dílem „Kniha snů“⁷. Svazek je v zásadě přepsaným a vydaným Kerouacovým snovým záznamníkem, kde jednoduše popisuje, co se mu kterou noc zdálo a své záznamy opatřuje datem. Po přečtení této knihy ve srovnání s dalšími díly tohoto autora je zřejmé, že se sny inspiroval i při psaní svých románů, které jsou mnohdy divokým sledem scének z nočních tahů, cestování a toulání po krajině.

Sny se inspiroji i já ve své práci. Doposud jsem se sice nezabývala přímým zobrazením svých snů, ale snové obrazy si po probuzení znovu představuji a nechávám na sebe působit jejich atmosféru. Přesné zaznamenání obrazů je, myslím si, velice komplikované díky povaze snových vidění. Vždy si zapamatuji pouze část snu, určitou scénu. Někdy mám dojem, že si sen pamatuji, ale když vezmu do ruky skicák a tužku, stane se z něj jen prchavý pocit.

2.2 Sny v historii

Téma snů je velice silné a již v historii se na sny pohlíželo s respektem. Nebyl to tehdy pouze zájem a zvědavost, díky čemuž jsem se k tomuto tématu dostala já, ale byla to otázka náboženského rázu, tedy velice významná záležitost. V minulosti na snech mohl záviset i život, lidé podle snů často řídili svá rozhodnutí.⁸

Myslím si, že sny jsou spojovacím článkem lidského pokolení od dávných kultur do současnosti. Sny a změny vědomí lidí od pradávna zneklidňovaly a přitom silně přitahovaly, proto v těchto stavech hledali

⁷ KEROUAC, Jack. *Kniha snů*. 1. vyd. Praha: Argo, 2008. 306 s. ISBN 978-80-7203-975-3.

⁸ HEFFERNANOVÁ, Jana. *Tajemství dvou partnerů*. Liberec: Dauphin, 1995. 247 s. ISBN 80-901842-9-4.

zkušenosti, které přesahují naše běžné poznání světa. V pravěkých kulturách se lidé skrze meditaci spojovali se svými bohy a hledali u nich rady. I dnes jistě existují lidé, kteří praktikují tyto rituály, ovšem i člověk, který nemá o významu a zkoumání snů příliš informací, se podle nich řídí. Sny totiž prostupují naše životy i tím, že učiníme zdánlivě iracionální rozhodnutí, které však pochází z našeho podvědomí, které se mimo jiné projevuje skrze sny.

Sen nemusí probíhat pouze ve spánku, stav, kdy člověk nemá kontrolu nad směřováním svých myšlenek, může přijít i přes den. Takto přišel na své vynálezy například James Watt. Stalo se tak v okamžiku, kdy se konečně přestal urputně soustředit na daný problém, a v tu chvíli přišla odpověď.⁹

2.3 Lucidní snění

Velice zajímavým fenoménem, ke kterému jsem se díky práci na tomto projektu dostala, je lucidní sen. K tomu dochází, pokud si spící člověk uvědomí, že se nachází ve snu. Proto, aby si člověk ověřil, zda se věci dějí reálně, existuje množství různých zkoušek. Jednou z nich je, podívat se ve snu na hodinky. Pokud ukazují nesmyslná čísla, nebo pokud se čas na nich mění zvláštním způsobem, je to důkaz toho, že se jedná o sen. Výzkumem lucidních snů se zabývá samostatná instituce The Lucidity Institute.¹⁰

⁹ MOSS, Robert. *Tajné dějiny snění*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. 438 s. ISBN 978-80-7387-440-7.

¹⁰ World of Lucid Dreaming [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z <<http://www.world-of-lucid-dreaming.com/the-lucidity-institute.html>>

2.4 Autorská kniha

Forma autorské knihy mi byla sympatická tím, že zde mohu spojit mnoho myšlenek, příběhů a podnětů do jednoho formátu. Lze střídat textové pasáže s pocitovými ilustracemi a vše tak tvoří originální příběh. Je zde také prostor pro zobrazování různých vizuálních nápadů, přitom je vše pod zastřešením konceptu knihy, kterou se čtenář může nechat volně unášet. Nemusí číst každou stranu, stačí si listy procházet bez jakéhokoliv spěchu. Při tomto zklidnění a vnoření se do světa snových obrazů se čtenáři mohou vybavit jeho vlastní vize. Formát autorské knihy jsem zvolila právě z toho důvodu, že zde nejsou předem dané hranice. Pokud je to uměleckým záměrem, kniha se může obejít zcela bez textu, či text využít pouze minimálně. Co se týká vymezení pojmu autorská kniha, neexistuje totiž žádná jeho přesná definice.¹¹ Toho jsem využila pro svůj záměr. Kniha nemá jasně danou dějovou linku, jedná se spíše o střípky nápadů a zajímavostí, které se týkají snové tematiky. Z tohoto důvodu není kniha členěna na kapitoly ani jiné logické celky.

To byl také jeden z důvodů, proč jsem zvolila toto téma. Ráda bych, aby kniha „Sne sne“ podnítila ve čtenáři fantazii a ukázala mu mírně netradiční formu příběhu, který se týká každého z nás.

¹¹ Grapheion [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z <<http://www.grapheion.cz/index.php?akce=vypis&link=2012040076>>

3 CÍL PRÁCE

Cílem mé práce bylo vytvořit autorskou knihu na téma snů, která nebude omezována daným textem ani jinými podmínkami. Měla tak vzniknout spontánní záležitost, která se zabývá lidskými sny a má ve čtenáři probudit zájem o tuto tematiku, navést ho k dalšímu studiu sebepoznání, či jej pouze potěšit prohlížením této knihy. Ilustrace jsou v knize komponovány tak, aby každá zvlášť mohla vyniknout a aby čtenář nebyl vizuálními vjemy příliš přehlacen. Jako rušivou bych u takto zpracované knihy vnímala barevnou složku, proto je kniha ponechána v černobílém řešení. Stylizací některých ilustrací se obsah knihy blíží symbolům, které celé toto téma provází. Symbolika kontrastu černé a bílé, symbol nekonečna, symboly hvězd a měsíce, apod.

Dalším cílem bylo také zrealizovat můj dlouhodobý záměr a to, věnovat se této tematice a zpracovat jí do pro čtenáře přitažlivé formy.

4 PROCES PŘÍPRAVY

V rámci přípravy projektu knihy o snech jsem především pátrala po literárních zdrojích. Práce je sice z jisté části založena na intuici, snech a osobních pocitech, zároveň jsem do ní však zahrnula i obecné informace o snech a snění. Chtěla jsem zmínit jistý objem informací, ze kterých by se mohl čtenář poučit, nebo které by pro něj mohly být přinejmenším zajímavé. Osobně pro mě bylo přínosem dozvědět se, jak byl fenomén snů vnímán v průběhu lidské historie a jak bylo se sny nakládáno. Za zásadní zlom považuji okamžik, kdy se ke snům začalo přistupovat čistě vědecky, tedy tu chvíli, kdy ustoupily do pozadí po staletí udržované rituály a pověry a lidé začali zkoumat sny z úplně nové perspektivy. V tomto ohledu mi byly doporučeny knihy *Tajemství dvou partnerů*¹², *Tajné dějiny snění*¹³ a *Výklad snů*¹⁴, z nichž jsem čerpala převážnou část faktografických informací, které jsou v knize zmíněné. Při studiu těchto zdrojů jsem se seznámila s množstvím způsobů, jakými byly sny vnímány, jak se s nimi pracovalo a také s významnými osobami, které se sny zabývaly, nebo kterým sny ovlivnily život. Bohužel jsem v průběhu rozvrhování obsahu knihy musela množství zajímavých faktů vynechat. Myslím si ovšem, že to knize prospělo, protože se nejedná o faktograficky přesnou encyklopedii. Pro zájemce o podrobnější informace odkazuji ke zdrojům, ze kterých jsem čerpala.

Do knihy jsem například nezahrnula příběhy několika osobností, které jsou pro toto téma jistě velice významné. Johanka z Arku byla jednou

¹² HEFFERNANOVÁ, Jana. *Tajemství dvou partnerů*. Liberec: Dauphin, 1995. 247 s. ISBN 80-901842-9-4.

¹³ MOSS, Robert. *Tajné dějiny snění*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. 438 s. ISBN 978-80-7387-440-7.

¹⁴ FREUD, Sigmund. *Výklad snů*. 4. vyd. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2003. 395 s. ISBN 80-86559-16-5.

z nich. Je výborným příkladem toho, jak sny mohou změnit člověku život, nebo dokonce i životy kolem něj. Ačkoliv se informace o jejím příběhu zakládají z části na legendách, i tak je úžasné, jaký kult kolem její osoby vzniknul. Další osobností byla postava spisovatele Marka Twaina, který byl velice citlivým člověkem. Velice poutavý je i příběh Winstona Churchilla, který míval vizionářské předtuchy.¹⁵

Mým původním záměrem bylo vytvořit jakousi ilustrovanou encyklopedii, ovšem v průběhu přípravných prací a rešerší jsem tento koncept opustila. Zjistila jsem totiž, že vybranému tématu bude více příslušet volnější forma jak v textové úrovni, tak v té ilustrační. Tím je myšleno, že ne vše musí být dokonale zobrazeno a popsáno, ale že jde pouze o náznaky a vybrané zajímavosti, které zájemce o sny mohou přivést k hlubšímu studiu na základě odborné literatury.

V rámci přípravy jsem se také pustila do vyhledávání literatury, která je se sny spjatá, ale nepojednává o nich teoreticky. Tímto jsem se vrátila k autorům, které zmiňuji výše. Stephen King, Neil Gaiman, Jack Kerouac. Dále jsem si také připomněla Jindřicha Štýrského a jeho rozměrově poměrně malou knížečku tvořenou kolážovými ilustracemi, „Emílie přichází ke mně ve snu“¹⁶. Mou oblíbenou je také knížka básní Edgara Allana Poea. Její název „Sen ve snu“¹⁷ vyjadřuje mnohé názory, které označují pojem bdělost za značně relativní. Je totiž možné, že ve dne jsme pod účinkem snu a při plném vědomí se nacházíme právě ve spánku.

¹⁵ MOSS, Robert. *Tajné dějiny snění*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. 438 s. ISBN 978-80-7387-440-7.

¹⁶ ŠTYRSKÝ, Jindřich. *Emilie přichází ke mně ve snu*. reprint pův. vyd. Praha: Torst, 2001. 47 s. ISBN 80-7215-146-0.

¹⁷ POE, Edgar Allan. *Sen ve snu*. 1. vyd. Praha: BB art, 2002. 74 s. ISBN 80-7257-737-9.

5 PROCES TVORBY

5.1 Maketa

Studium literárních pramenů následovalo praktické zpracování poznatků. V této fázi přípravy knihy jsem si zhotovila hrubou maketu, která obsahovala názvy témat, kterým se hodlám na konkrétní straně věnovat, přibližné znění textu a obrazový náčrtek, který ilustruje předmět pozdějšího vyobrazení k textu. Během realizace práce jsem však zjišťovala, že navržené dvojstrany byly informacemi přesyceny, proto jsem přidala každému tématu většinou stranu či dvě, aby vyobrazené téma mělo šanci patřičně vyniknout. Některé informace jsem v zájmu lepší přehlednosti úplně vypustila.

5.2 Zkouška výtvarné techniky

Další fází byla příprava v podobě zkoušek výtvarné techniky, kterou pro práci použiji. Protože se jedná o práci založenou na pocitech a intuici, začala jsem pracovat spontánním způsobem, mým záměrem bylo neomezovat se na určitou grafickou techniku. Vždy jsem si nejdříve vzala k ruce náčrtek strany a nechala se inspirovat konkrétním textem, případně jsem si k němu vyhledala obrazové podklady na internetu, abych se do tématu co nejlépe vžila. Zjistila jsem, že je pro mě nejpříjemnější práce s černým autolakem, tuší a fixem na vodní bázi. Pro dosažení snového efektu jsem k těmto prostředkům přidala sprej s vodou, který jistou část kreseb rozostřil a vytvořil tak záhadnou a tajemnou atmosféru. Stejně jako ve snech je jistá část obrazu jasně čitelná, ale v jistém okamžiku se začíná vytrácet a přelévá se do abstraktního, již nelehce čitelného tvaru (viz příloha č. 3).

5.3 Úprava v počítači

Ilustrace jsem poté kreslila na listy papíru, které jsem následně skenovala a výsledná kompozice stran získávala svou podobu až v počítači. Díky tomu jsem měla možnost manipulovat s velikostí jednotlivých ilustrací. Přesto se však ilustrace v knize velikostně příliš neliší od originálních kreseb, které byly téměř ve všech případech ohraničeny formátem A4 (viz příloha č. 4). Počítač mi také umožnil vytvořit negativní verze ilustrací, nebo použít pouze detail kresby ve výřezu. Kromě těchto úkonů a sjednocení barevného tónu jsem do ilustrací nijak nezasahovala, záměrem bylo ponechat jim jejich autentický charakter, který vznikl na papíře.

5.4 Experimentální grafiky

Experimentováním s různými prostředky a jejich kombinováním vznikly také dvě série grafik. První vznikla působením proudu vody a černého spreje na papíře. Vznikla tak kolekce zvláště deformovaných obličejů, které vypadají jako ze snu (viz příloha č. 5). Tato technika má však jednu nevýhodu. Při větším vrstvení sprejové kresby vytvoří barva plastický film, který se začne loupat. S takto vzniklými ilustracemi se poté špatně manipulovalo, například při skenování, proto jsem od této cesty upustila.

Druhá série grafik je taktéž vizuálně velmi zajímavá. Je tvořena sprejem a různými kompozicemi podestýlky pro kočky na podkladovém papíru. Aplikací spreje a odstraněním podestýlky vznikly různé vzory, které připomínají zasněnou noční oblohu s hvězdami (viz příloha č. 6).

5.5 Písmo

Pokusnou technikou jsem došla také k finální podobě textových částí knihy. Nejprve jsem zamýšlela knihu otextovat pomocí některého z fontů. Poté, co jsem tuto variantu pro zkoušku aplikovala k ilustracím, dospěla jsem k názoru, že mnohem autentičtěji vyzní použití písma ručně kresleného (viz příloha č. 7). K již hotovým ilustracím jsem tedy dopsala texty, které jsem opět skenovala a v počítači přidávala do kompozice obrázků. Tu jsem v některých případech lehce pozměnila, aby pro texty vzniknul dostatečný prostor. Některé stránky byly od začátku zamýšleny jako textové, proto zde písmo dostalo větší prostor. S takto vytvořeným písmem jsem původně ještě dále zkoušela, jak daleko mohu zajít. Skenované písmo jsem výrazně deformovala, čímž vznikly vizuálně velice zajímavé znaky symbolického snového písma (viz příloha č. 8). Nevýhodou je ovšem jejich nečitelnost, což by nemuselo být negativní, ale vyznění knihy by se tak ubíralo spíše konceptuálním směrem, zatímco mým záměrem bylo zachovat čitelnost, aby se čtenář něco zajímavého dozvěděl.

5.6 Symboly

Během kreslení ilustrací do knihy jsem vytvořila také množství symbolů, které jsem většinou do knihy nijak nezapojovala, ale některé z nich jsem uplatnila v samostatném zinu (viz příloha č. 9). Další využití by mohly najít při tvorbě plakátu, pro vzor alternativní předsádky, či na propagační materiály jako je záložka do knihy. Vycházela jsem z jednoduchých tvarů měsíčních fází, tedy kruhu, polokruhu a srpku, dále také z tvaru zavřeného a otevřeného oka (viz příloha č. 10). Mezi těmito

tvary jsem následně hledala spojitosti, a zakreslovala jsem jejich vzájemné propojení. Takto vznikly návrhy pro několik znakových příběhů. Některé z nich jsem chtěla původně použít na obálku, ovšem nakonec jsem zvolila minimalistické řešení černého papírového potahu desek. Jeden ze symbolů jsem ovšem použila na potah knižního hřbetu.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Pro ilustrace, které jsou v knize zahrnuté, jsem použila množství starého kancelářského papíru nízké gramáže v kombinaci s papíry ze starých školních sešitů. Protože měly jednotlivé listy často odlišný tón, v programu Adobe Photoshop jsem tyto nesrovnalosti u skenovaných kreseb upravila. Vše je sjednoceno odstíny černé a šedé a tím i připraveno pro tisk pouze černou barvou. K samotné tvorbě ilustrací jsem použila fix, vodu ve spreji, černý autolak, tuš, špejle, štětec a různé další prostředky, které jsem v průběhu tvorby různě kombinovala. V druhé fázi byly kresby a ručně psané texty naskenovány a upraveny v počítači.

Pro tisk jsem zvolila jemně zabarvený papír POP – SET, odstín kouřová, ve druhé variantě papír téměř čistě bílý, FLORA, odstín gardenia. Desky jsou potažené černým papírem, bílý potahový papír hřbetu je potištěn technikou digitálního tisku. Pro potisk jednotlivých stran jsem též použila digitální tisk.

Na potah desek jsem zamýšlela hned několik variant potištěného papíru, na kterém byla jemná kresba mlhoviny, nebo některý ze symbolů, které jsem během práce navrhla (viz příloha č. 11). Při realizaci knihy jsem se však dozvěděla, že digitální potisk papírů je pro knihařské zpracování naprosto nevhodný, proto jsem od této možnosti zcela upustila.

7 POPIS DÍLA

Výstup projektu „Sne sne“ má podobu autorské knihy (viz příloha č. 12). Obal knihy je řešen v černobílé, koresponduje tak s obsahem knihy. Hřbet je bílý s černým potiskem názvu knihy a symbolu, který ve vertikální poloze představuje srp měsíce, ale položí-li se kniha do polohy horizontální, měsíc se změní v zavřené oční víčko. Desky jsou potaženy černým potahovým papírem. Na černou předsádku navazují první stránky knihy, skrze které se čtenář postupně vnoří do světa snových výjevů, které nás uvádějí do knihy.

7.1 Barevnost

Černobílé provedení je spojovacím článkem celého projektu. Dokonale totiž symbolizuje kontrast mezi snem a bdělostí, mezi nocí a dnem. Je také ideální pro tvorbu kontrastů vizuálních. Zdánlivá omezenost možností skýtá naopak velké množství variant a řešení. Některé pasáže v knize jsou například stavěné na vyniknutí prázdné bílé plochy. Jiné zase fungují na principu kontrastu pozitivu a negativu.

7.2 Struktura obsahu

Jak jsem již zmínila, původním záměrem byla víceméně klasická ilustrovaná kniha, ovšem postupně jsem došla k uvolněnější formě. Stejně tak i jednotlivé texty k tématům v knize byly zredukovány a výsledná kniha je nakonec spíše kompilací výjevů, které odrážejí vybraná témata a jsou doplněny pouze nezbytným textovým doprovodem, který slouží k poučení čtenáře. V této knize není například popsán celý životní příběh Sigmunda Freuda, otce moderní psychoanalýzy. Je zde zmíněn pouze jeho známý a

mylně interpretovaný sen o pacientce Irmě, který rozebíral na stránkách svého díla „Výklad snů“¹⁸, a několik svérázných pravidel, které Freud určil pro rozklíčování snů. Jde tedy o útržky příběhů, které mají v symbolické rovině podobný charakter jako sny samotné. Často si pamatujeme jen krátký úsek děje, nebo pouze jednotlivé scény, nikoliv kontinuální dějovou linku.

7.3 Obsah knihy

Čtenář se dozví něco o indiánských kmenech, jak sny vnímali v Austrálii, jak vypadá vybavení šamana, nebo jak vnímali sny staří Egyptané.

V knize zmiňuji také příběh Joan Grantové¹⁹, která psala knihy z prostředí starověkého Egypta z vlastní zkušenosti. Zdá se to být nemožné, ale vše co v transu viděla na vlastní oči, je potvrzeno archeologickými nálezy a dosvědčeno vědeckými výzkumy.

Zajímavé mi také přišly názory prvních křesťanů, kteří sny považovali za něco nečistého, něco co se vymyká programu jejich náboženství, a proto to nebylo vítané.²⁰

Velice poetické jsou kosmologické příběhy o vzniku světa. Podle nich, vše nyní existující, postupně vzniklo pouze na základě myšlenky, snu a fantazie.²¹ Z toho důvodu jsem do knihy zařadila i ilustraci inspirovanou

¹⁸ FREUD, Sigmund. *Výklad snů*. 4. vyd. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2003. 395 s. ISBN 80-86559-16-5.

¹⁹ MOSS, Robert. *Tajné dějiny snění*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. 438 s. ISBN 978-80-7387-440-7.

²⁰ HEFFERNANOVÁ, Jana. *Tajemství dvou partnerů*. Liberec: Dauphin, 1995. 247 s. ISBN 80-901842-9-4.

²¹ MOSS, Robert. *Tajné dějiny snění*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. 438 s. ISBN 978-80-7387-440-7.

Nekonečným příběhem²² spisovatele Michaela Ende. V této kouzelné knížce při bližším zkoumání nejde pouze o pohádkový příběh pro děti, ale je zde skryto mnoho filozofických myšlenek. Kromě boje vlastní víry proti vyprázdněné „temnotě“ se zde skrývá krásný příběh o znovustvoření světa. Po zániku říše Fantazie je vše vybudováno pouhou myšlenkou, která se však zakládá na intenzivní víře v sílu vlastní tvořivé myšlenky.

V knize jsem také vyobrazila bohy, kteří se sny souvisí. Jsou jimi Anubis, Morfeus, Tara a Serapis. Ve skutečnosti jich je určitě více, ovšem to už by opět vydalo na rozsáhlejší publikaci.

Zajímalo mě také, jak a kdy se o sny začali zajímat vzdělanci, kdy došlo k tomu, že na sny nebylo již pohlíženo pouze z náboženských důvodů. Tomu je v knize věnovaných několik stran zobrazujících Artemidora, Hippokrata, a je zde též zmínka o Synesiovi Kyrénském. Jedním z prvních novodobých vědců, kteří změnili vnímání snů, byl známý a již zmiňovaný Sigmund Freud. Ten se o sny a jejich interpretaci zajímal velice intenzivně. Ovšem legenda, kterou používal při výkladu snů, byla značně zjednodušená, díky čemuž byl mnohými parodován a vysmíván. V názoru na interpretaci se nepohodl i se svým přítelem C. G. Jungem, proto se jejich přátelství rozpadlo. Jungovi se správnost rozhodnutí potrdila konečně i ve snu, kde spatřil Freuda v podobě mrzutého ducha.²³

K zajímavým objevům docházelo také ve spánkových laboratořích, kde byly přibližně v polovině 20. století zjištěny zásadní poznatky.²⁴ Tím

²² ENDE, Michael. *Nekonečný příběh*. 3. vyd. Praha: Albatros, 2015. 395 s. ISBN 978-80-00-04150-6.

²³ MOSS, Robert. *Tajné dějiny snění*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. 438 s. ISBN 978-80-7387-440-7.

²⁴ Wikipedie [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/REM_f%C3%A1ze_sp%C3%A1nku>

bylo popsání Rem a non Rem fází spánku a později i spojitost těchto fází se sny. Spánkové laboratoře fungují i v současnosti. Pacient s poruchou spánku zde stráví noc, přičemž je napojen na množství senzorů. Ty vyhodnocují získané informace formou grafů, které dále zpracovávají přítomní odborníci. Tímto způsobem lze odstranit některé spánkové poruchy.

Samostatnou knihu by si jistě zasloužilo téma výkladu snů. Tato metoda je popisována ve snářích. Snáře jsou často brány jako zdroj pobavení, ovšem dle mého názoru i touto metodou lze docílit kvalitního výkladu. Je ovšem potřeba brát v potaz množství okolností, které mají vliv na život snícího, zasadit symboly do kontextu událostí, které zažil, apod. Na ilustracích v knize „Sne sne“ zachycuji pouze pár humorných výkladů ze svého snáře.²⁵

7.4 Výtvarný charakter ilustrací a kompozice

K výtvarné technice, jak jsem zmínila v přípravné fázi, jsem došla spontánními experimenty a tento výraz jsem zamýšlela udržet i ve finální knize. Tedy příliš neupravovat a nezasahovat do ilustrací počítačovými úpravami, které by, podle mého názoru, výjevům pouze ubraly. Stejně tak je zachována i rozmanitost podob jednotlivých ilustrací a stránek. Někde je použita tuš, jinde zase pouze rozpitý fix, v některých případech obě tyto možnosti kombinuji. V některých případech jsem použila techniku, která se již nenalézá na žádné z dalších stran v knize. Takto jsem zpracovala například strukturu vnitřku australské jeskyně. Pro základ jsem použila kresbu tuší, poté jsem nanášela vrstvy voskovky a další vrstvy tuše, které jsem nakonec odškrabávala. Vznikla tak zajímavá hutná struktura.

²⁵ KRÁTKÝ, Radovan. *Snář*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1968. 192 s. ISBN 22-003-68.

V kompozici prvků na jednotlivých stránkách je záměr zpracovat každou stranu v rámci možností odlišně, aby vznikly kompoziční kontrasty. Díky nim čtenář udrží svou pozornost až do poslední strany. Toho jsem se snažila docílit napětím mezi zaplněnými a prázdnými místy v knize. Stejně tak je v rámci možností zacházeno i s textem, který je sázen vždy s ohledem na to, aby s ilustrací tvořil příjemný a nápaditý kompoziční celek. V textu je dynamika podpořena také používáním různých velikostí písma.

7.5 Písmo

Při tvorbě písma jsem pracovala stejným způsobem, jako když jsem u ilustrací zamýšlela čitelnost jen do jisté míry. Stejně jako jsou sny čitelné jen v jistém okamžiku a pouze do jistého stupně pochopitelnosti, i písmo v knize je zřetelné pouze z části. K tomu jsem využila ručně psaného a skenovaného písma, které jsem například v případě nadpisů zásahem do skenovacího procesu narušila a deformovala, ale pouze do té míry, aby se zachovala čitelnost. V odstavcích delších textů jsem zase kombinovala různé typy písma, ve výsledku se tak text nedrží žádných předem daných pravidel, pouze následuje ilustraci a doplňuje ji na informační a estetické úrovni. Záměrem je, aby písmo v knize působilo dojmem poznámky, kterou si čtenář rychle zaznamená do diáře, například v případě záznamu snů, nebo jiné spontánně přicházející myšlenky, kterou člověk nechce nechat utéct a proto ji bez rozmyslu zapíše.

7.6 Instalace

Pro prezentaci knihy jsem vytvořila objekt, který slouží jako stojánek pro knihu (viz příloha č. 13). Je tvořen svázanými větvemi, které jsou

nastříkané bílou barvou. Výsledný objekt může připomínat rituální šamanský předmět. Použití provázku odkazuje k indiánským lapačům snů. Ty měly podobu kruhu, který byl vypleten nití. Mohly do něj být zakomponovány i korálky, peří a další drobnosti. Funkcí lapače bylo pohlcení špatných snů a negativního proudění do spletené sítě a ochrana spícího.

Dále jsem vytvořila plakát, který velice volně znázorňuje název knihy „Sne sne“. Typografie plakátu je tvořena větvičkami, tedy stejným materiálem, ze kterého je vyrobený stojánek (viz příloha č. 14).

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Kniha „Sne Sne“ má zvnějšku podobu tradiční knihy, přesto se vymyká klasickým kategoriím. Důraz je kladen spíše na výtvarný výraz ilustrací, které převažují nad textem. Jde hlavně o vizuální vjemy, nálady a pocity. Textové části jsou proto podřízeny ilustraci, a to kompozičně, i stylem písma – to působí spíše jako nahodilá poznámka, než text informativního nebo vyprávěcího charakteru. Přesto se zde čtenář může dozvědět řadu zajímavostí, které se sny souvisí.

Tato kniha byla vytvořena za účelem oslovení čtenáře netradiční tiskovinou, která jej má dále inspirovat a rozvíjet v něm fantazii. Přínos knihy „Sne sne“ vidím tedy v tom, že se čtenáři dostane do rukou osobitá publikace, která se nepodbízí svou líbivostí, ale prezentuje se jako svébytný projekt. V rámci rešerše jsem nenarazila na knihu podobného rázu, ani jsem se neinspirovala konkrétním ilustrátorem, proto si myslím, že se tato kniha dá považovat za originální zpracování tématu snů.

9 SILNÉ STRÁNKY

Za pozitivní považuji splnění zadaného tématu, tedy vytvoření ilustrované knihy. Ta má navíc oproti domluvenému zadání přibližně dvojnásobný počet stran. Kniha obsahuje výhradně mé vlastní ilustrace a ručně psané texty.

Za klad také považuji, že proti poměrně komplikovanému a rozsáhlému tématu je kniha zpracována v rámci možností srozumitelně a přehledně. Přínosem je originální zpracování ilustrací v různých technikách.

10 SLABÉ STRÁNKY

Práce na knize „Sne sne“ mě velice bavila, a to jak ve fázi studia pramenů, tak ve fázi sestavování konceptu knihy a tvorby samotných ilustrací. Při přípravě knihy jsem se obohatila o cenné zkušenosti ohledně tisku a přípravy knihy, se kterou jsem doposud neměla mnoho zkušeností.

Potenciální vylepšení výsledné knihy vidím v možnosti věnovat se projektu delší dobu a lépe jej vyřešit po technické stránce. Vzhledem k povaze a rozsáhlosti tématu bylo totiž potřeba strávit množství času již nad první fází tvorby, tedy nad studiem pramenů a výpisky poznámek, dále také nad vytvořením makety s obsahovým náčrtem knihy a selekcí informací, které jsem chtěla v knize obsáhnout. Pro realizace samotného projektu mi tudíž nezbývalo tolik času, kolik by si kniha zasloužila. Co se týká tisku, bylo by jistě možné vyzkoušet více tiskových technik a také zvolit jiný materiál pro tisk knihy, vyzkoušet více druhů papírů. Krom tohoto si nejsem vědoma dalších slabin mé práce.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

- 1 ENDE, Michael. *Nekonečný příběh*. 3. vyd. Praha: Albatros, 2015. 395 s. ISBN 978-80-00-04150-6.
- 2 FREUD, Sigmund. *Výklad snů*. 4. vyd. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2003. 395 s. ISBN 80-86559-16-5.
- 3 GAIMAN, Neil. *Koralina*. 1. vyd. Frenštát pod Radhoštěm: Polaris, 2003. 154 s. ISBN 80-7332-019-3.
- 4 GAIMAN, Neil. *Nikdykde*. 2. vyd. Frenštát pod Radhoštěm: Polaris, 2006. 303 s. ISBN 80-7332-086-X.
- 5 HEFFERNANOVÁ, Jana. *Tajemství dvou partnerů*. Liberec: Dauphin, 1995. 247 s. ISBN 80-901842-9-4.
- 6 KEROUAC, Jack. *Kniha snů*. 1. vyd. Praha: Argo, 2008. 306 s. ISBN 978-80-7203-975-3.
- 7 KRÁTKÝ, Radovan. *Snář*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1968. 192 s. ISBN 22-003-68.
- 8 MOSS, Robert. *Tajné dějiny snění*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. 438 s. ISBN 978-80-7387-440-7.
- 9 POE, Edgar Allan. *Sen ve snu*. 1. vyd. Praha: BB art, 2002. 74 s. ISBN 80-7257-737-9.
- 10 ŠTYRSKÝ, Jindřich. *Emilie přichází ke mně ve snu*. reprint pův. vyd. Praha: Torst, 2001. 47 s. ISBN 80-7215-146-0.

b) Internetové zdroje

- 1 Biography [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z <<http://www.biography.com/people/jack-kerouac-9363719>>

- 2 Databazeknih [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z <<http://www.databazeknih.cz/serie/sandman-393>>
- 3 Grapheion [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z <<http://www.grapheion.cz/index.php?akce=vypis&link=2012040076>>
- 4 NEIL GAIMAN [online]. [cit. 2016-03-5]. Dostupné z <http://www.neilgaiman.com/About_Neil/Biography>
- 5 STEPHENKING [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z <http://stephenking.com/the_author.html>
- 6 Wikipedie [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/REM_f%C3%A1ze_sp%C3%A1nku>
- 7 World of Lucid Dreaming [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z <<http://www.world-of-lucid-dreaming.com/the-lucidity-institute.html>>

12 RESUMÉ

The diploma thesis focuses on the topic of dreams and dreaming. The final result of this project consists of an artist's book called „Sne sne“, an object for an installation which was inspired by a dreamcatcher and a typography poster. During the creation process a lot of other drawings and ideas came to my mind as well. I enclose these to the theoretical part of my work.

The theoretical part deals with the description of the whole creative process. Here I write about my favorite writers, who were influenced by the dreams. I also mention some interesting facts from the dream history. Than I describe the way of creating the illustrations, the book texts and I present a wide range of tools I used for it. It includes ink, water, black lacquer, crayon, marker and more.

The goal of this thesis is to create an original illustrated book for people who are interested in dreams. The aim is to create a nice book, which is good for gaining the historical facts, but also a book full of dreamy atmosphere and spontaneous illustrations to support human imagination.

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – zin DIALOGUE_IN, vlastní foto

Příloha č. 2 – plakát Trainspotting, vlastní foto

Příloha č. 3 – ukázky různých použitých technik, vlastní foto

Příloha č. 4 – srovnání měřítek kresby a kresby v knize, vlastní foto

Příloha č. 5 – série grafik 1, technika: sprej, voda, vlastní foto

Příloha č. 6 – série grafik 2, technika: sprej, kočkolit, vlastní foto

Příloha č. 7 – ukázka kresleného písma, vlastní foto

Příloha č. 8 – ukázka zkoušky deformace písma, vlastní foto

Příloha č. 9 – zin „Sne“ na pauzovacím papíru, vlastní foto

Příloha č. 10 – symboly, vlastní foto

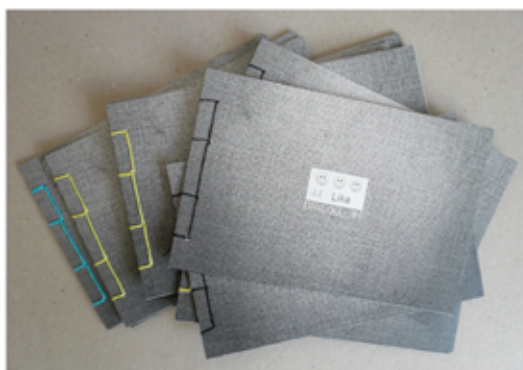
Příloha č. 11 – zamýšlené vzory potahu desek knihy, vlastní foto

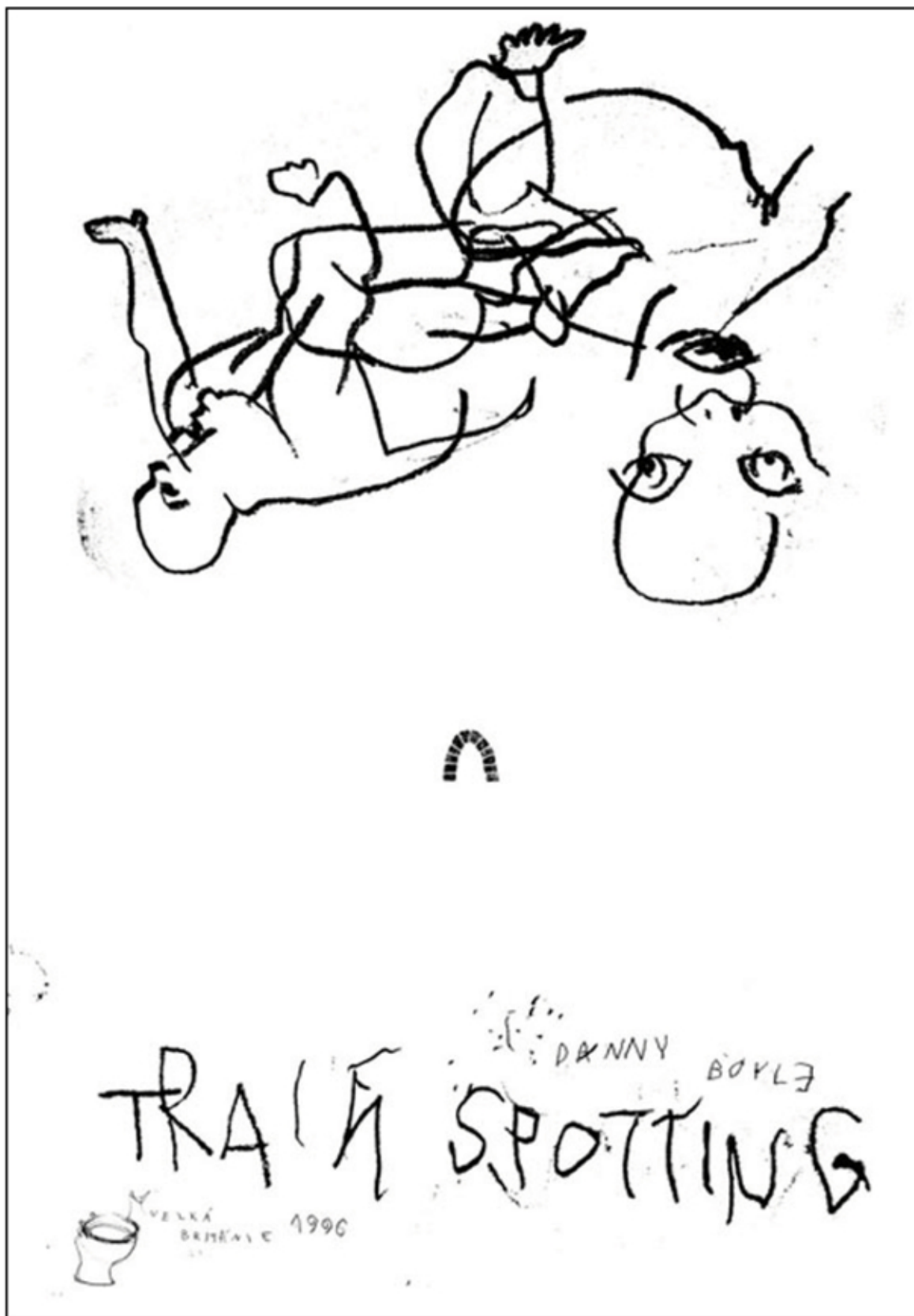
Příloha č. 12 – kniha „Sne sne“, vlastní foto

Příloha č. 13 – stojánek, vlastní foto

Příloha č. 14 – typografický plakát, vlastní foto

Příloha č. 1

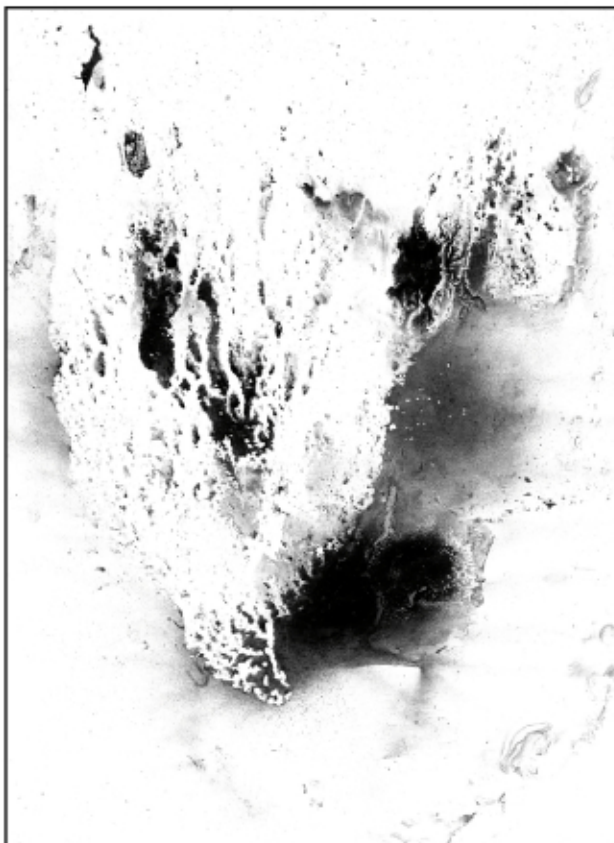
Příloha č. 3

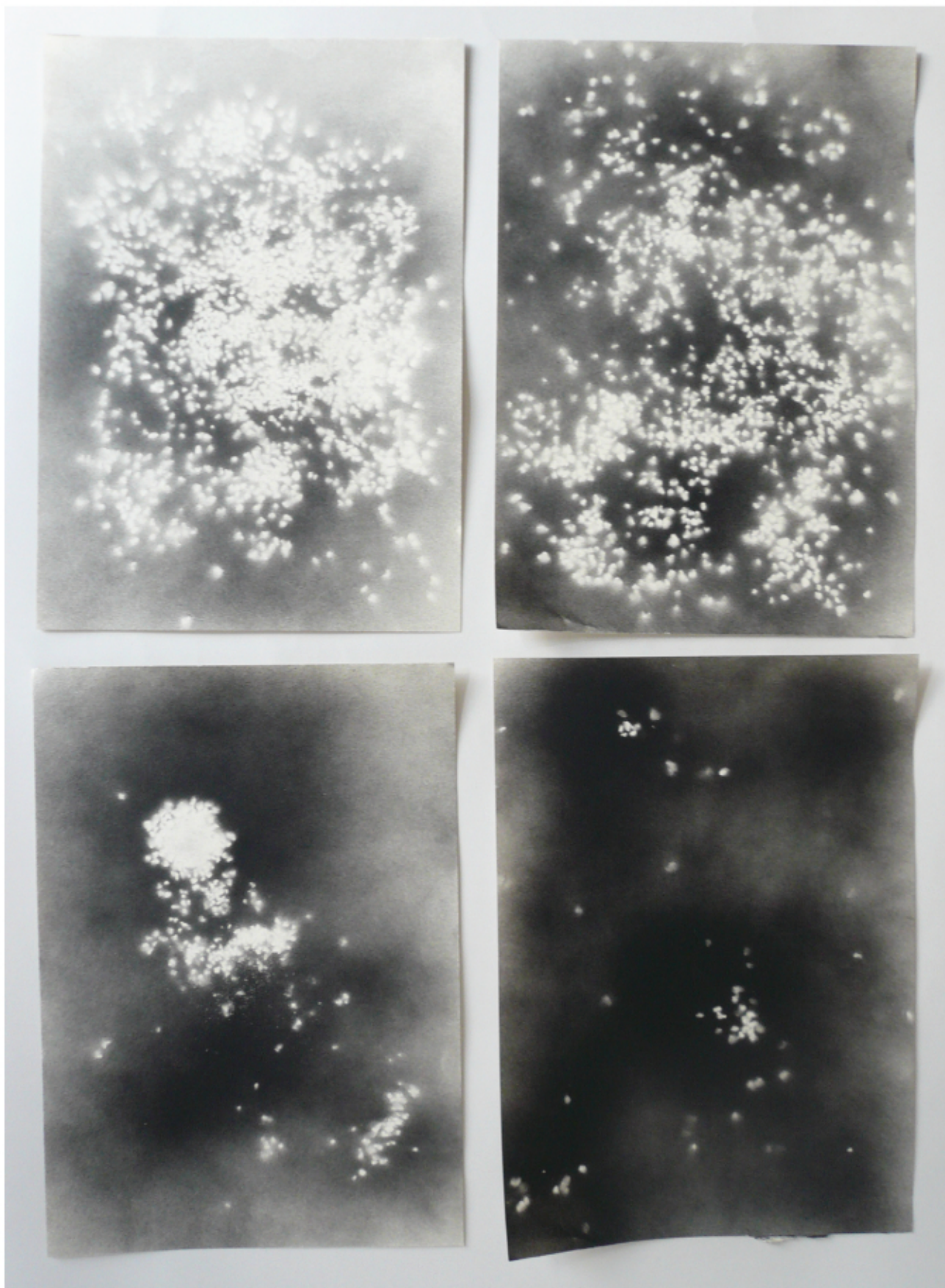
Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7

Zatímco ve starých kulturách
BYLO snění posvátné a lidé
měli k výsňemým obrazům úctu, NANEKŘESŤANSTVÍ
stále nové prvky KŘESŤANSTVÍ stále NEVĚDELI, VAK
SE SMĚLY NALOŽIT.

Zatracení snů sv. Jeroným cirkve uvítala, byla
tak upevněna její moc. S BOHEM nyní lidé mohli
promlouvat pouze skrze KNĚZE. Božská rmaení
Božská rmaení, i vylučují rozlišují a nel
porobit, ale i tvůrčí.

Produktivními srúciemi jsou spíci. Ve svých vizích
vidí velká rmaení.

SNY POCHÁZEJÍ OD DĚBLA!
Sny pocházejí od ďábla!

Sv. Ambrož Milánský Řehoř z Tours Sv. Jeroným
#340* *538

Přesto sny hrají důležitou roli ve stvořitelství
mýtech MNOHA NABOŽENSTVÍ.

EX NIHILO Ex nihilo = stvořeno z ničeho
pomocí snu, myšlenky, touhy
FANTAZIE.

VZNIK ŘÍŠE FANTAZIE v NEKONEČNÉM MÝBĚHU
VZNIK ŘÍŠE FANTAZIE v NEKONEČNÉM MÝBĚHU

MISTA PEO
PEO

3 ZÁSADY SAMAN
3 ZÁSADY SAMAN
SASAD

KOČIČ LID
LID K

TŘI DUŠE AUSTRALIE
TŘI DUŠE ALIE

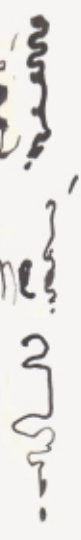
Příloha č. 8

AKODNIA TAWO WOLLEMI

WOLLEMI TAWO WOLLEMI

V NÁRODNÍM PARKU Wollemi
v místě Eagle's Reach se vyskytují
OBRÁZY postav. Pokud se jich dotknete,
VSTŘEBAJE DO CELE JEJICH SÍŤI.
VSTŘEBAJE DO CELE JEJICH SÍŤI!

Je snění důležité?
Proč? Proč sníme?
Jit La svým dnem
To je jako zly sen!
Proč sníme? Je snění důležité?

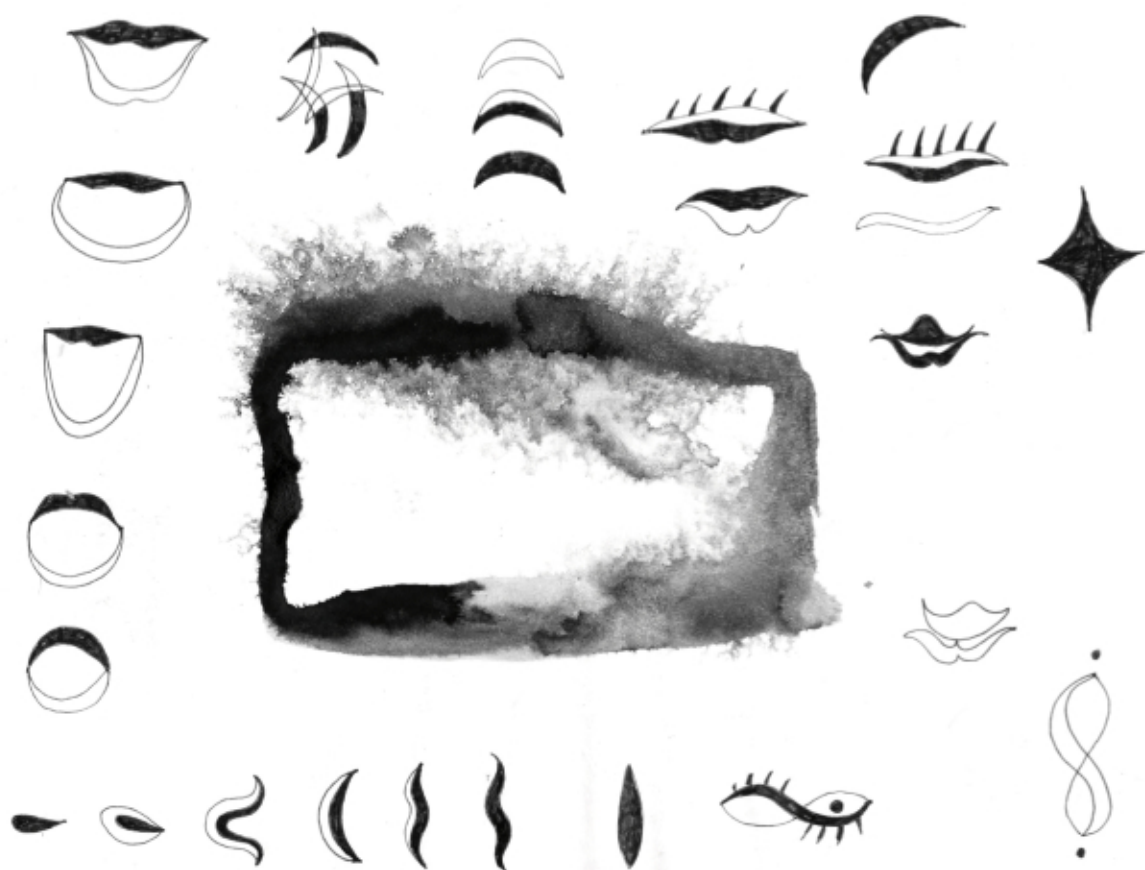
Příloha č. 9

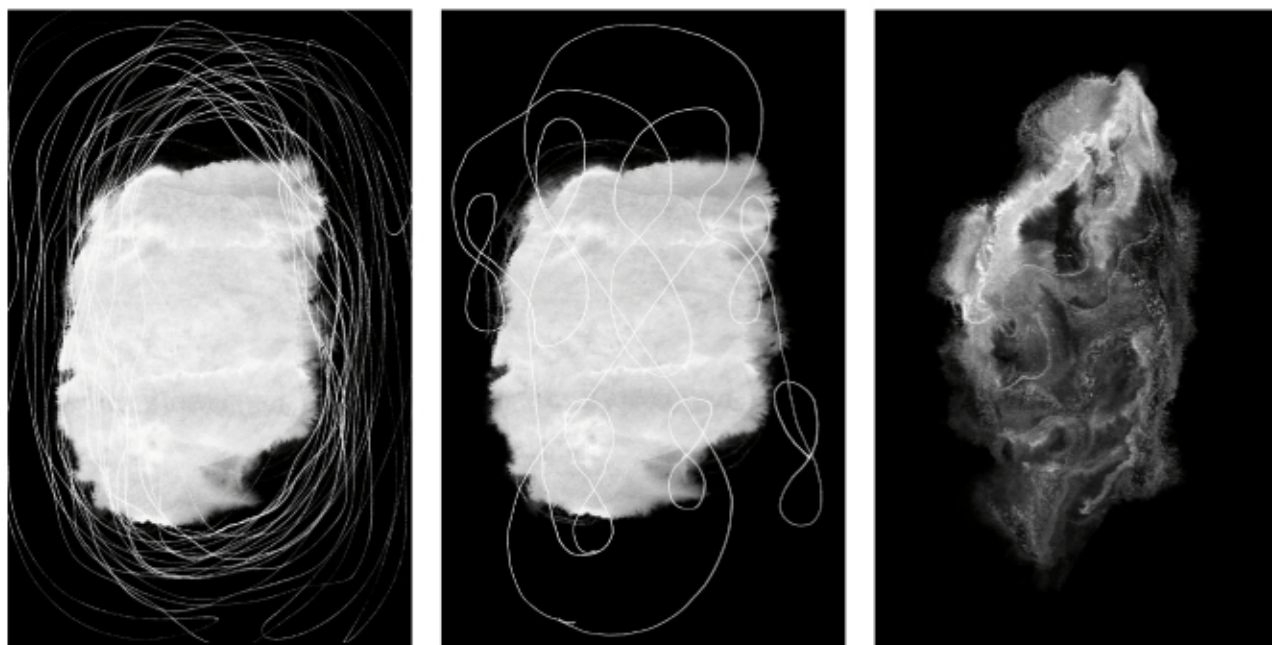
Příloha č. 9

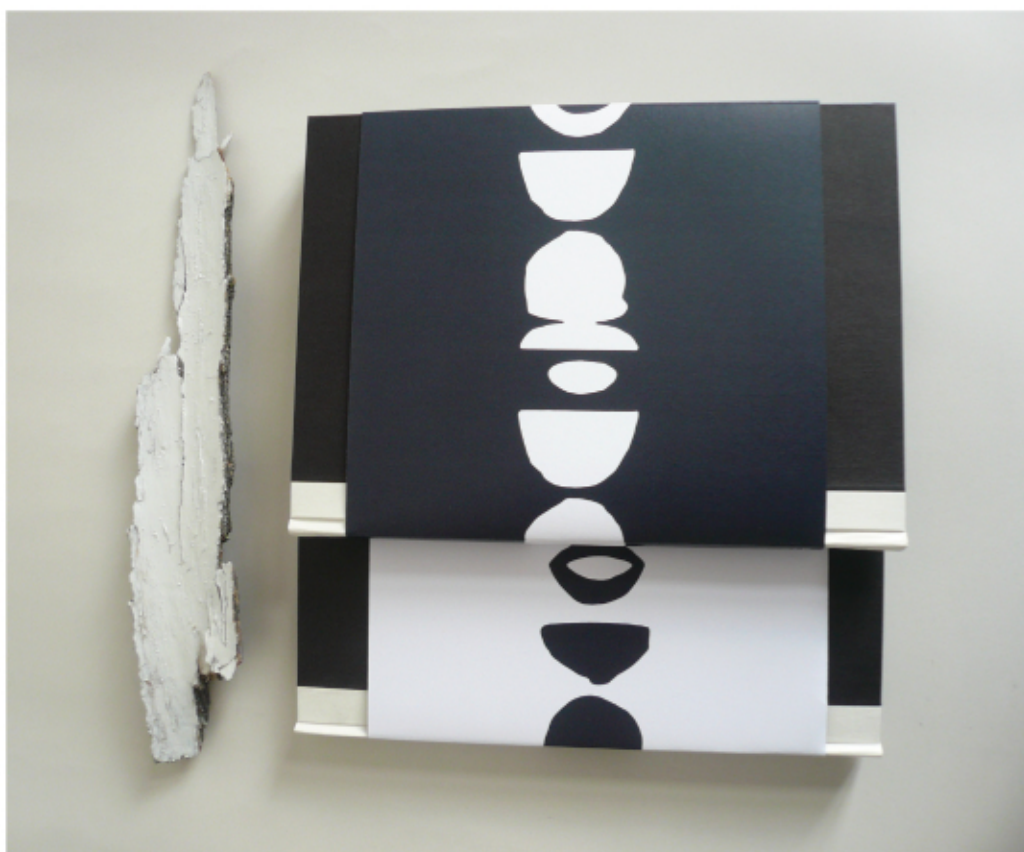
Příloha č. 10

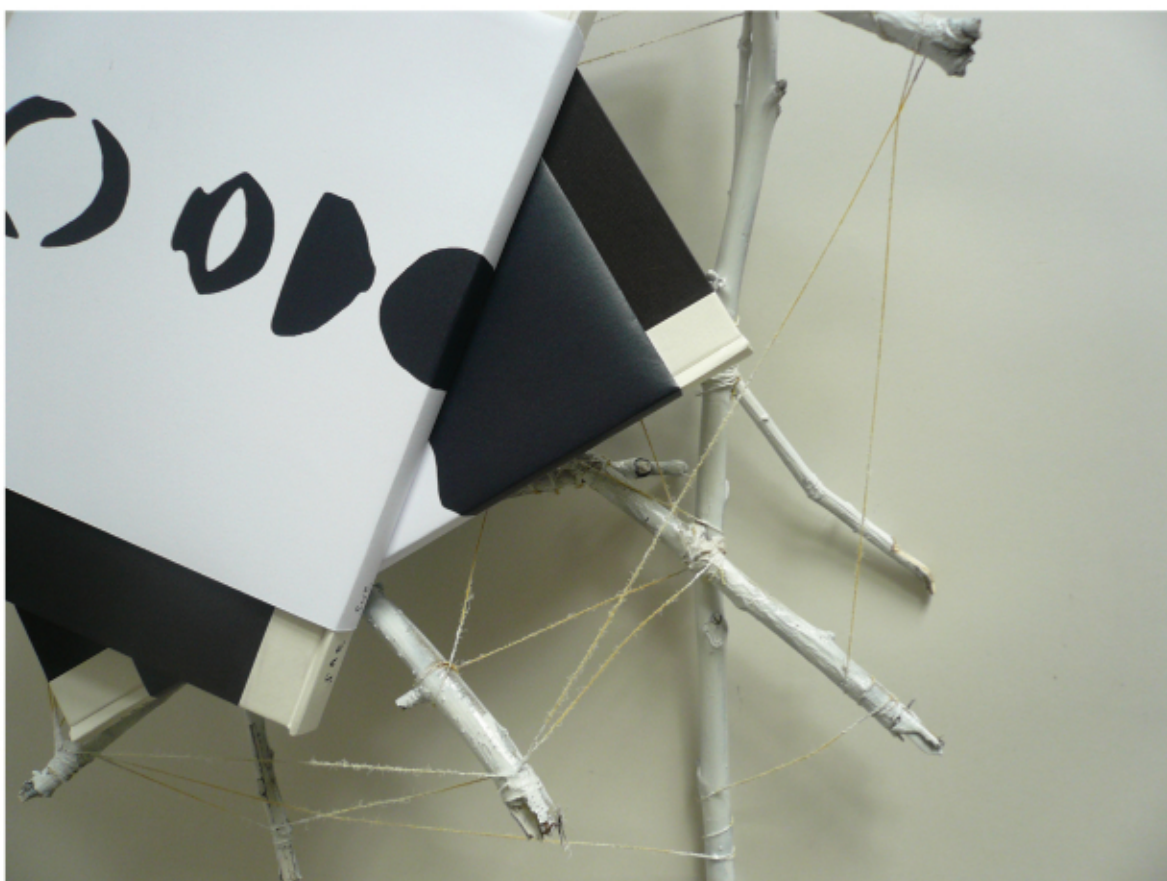

Příloha č. 11

Příloha č. 12

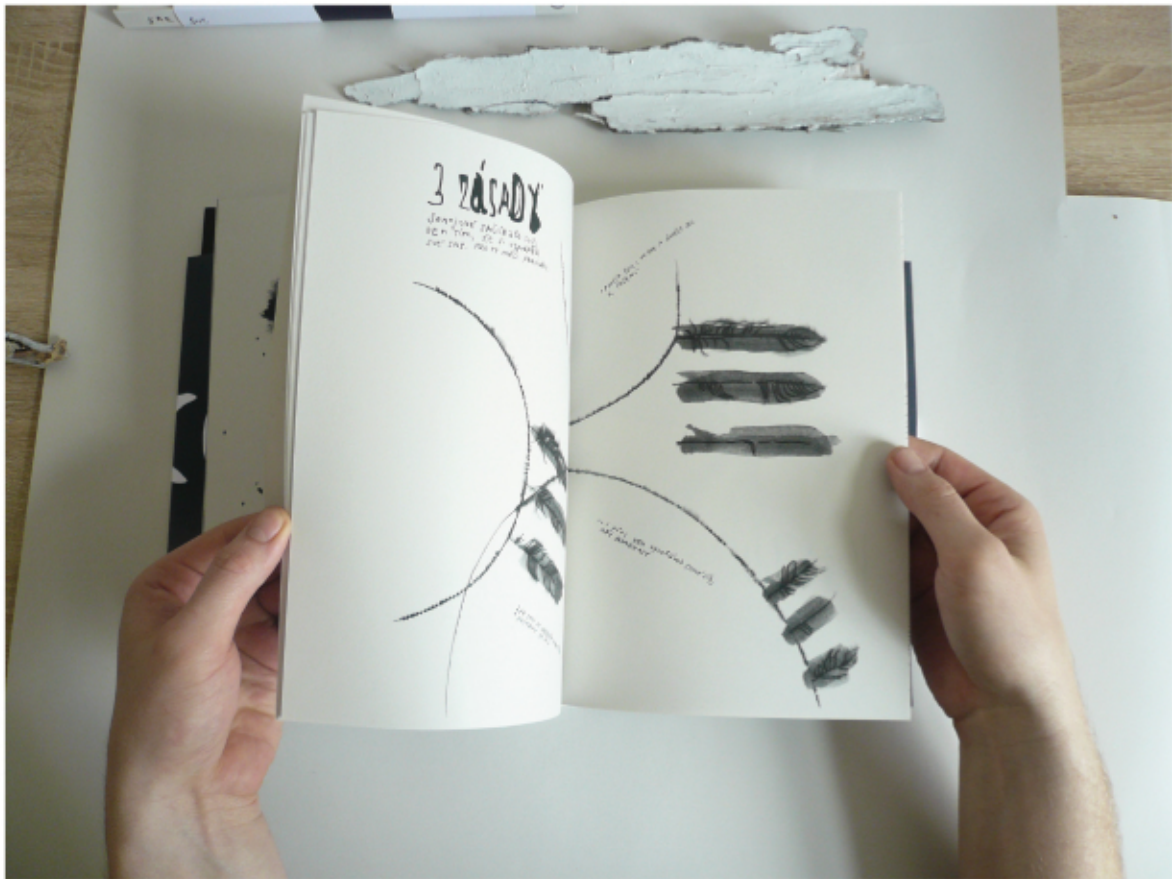

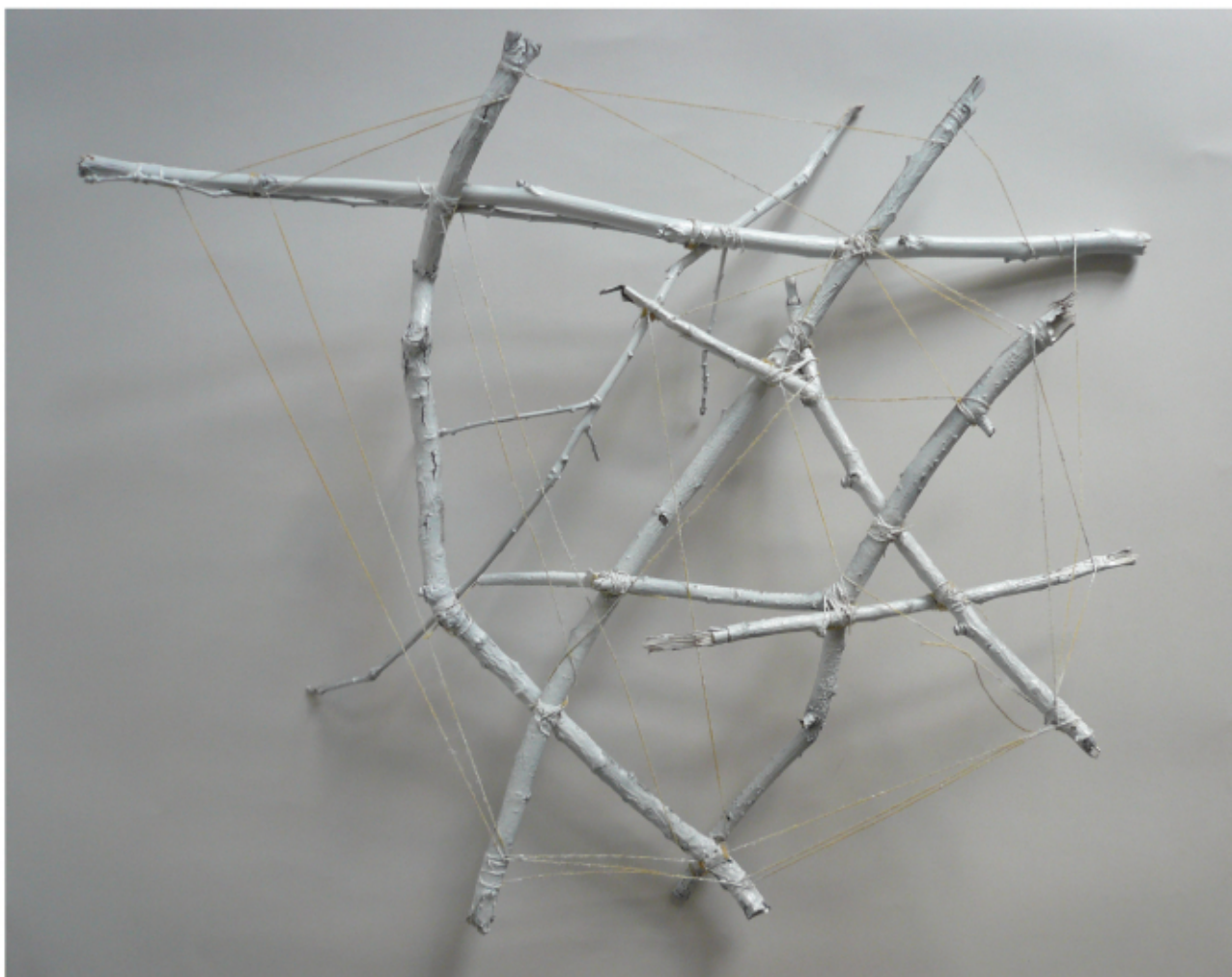
Příloha č. 12

Příloha č. 12

Příloha č. 13

Příloha č. 14

